

धुनिवेशी नगरपालिका विद्यालयहरूको नगरस्तरमा परीक्षा सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा
प्रमाणीकरण कार्यविधि, २०८१

स्वीकृत मिति:- २०८१।०७।१३

प्रस्तावना:

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११को उपदफा (२) को खण्ड (ज) को उपखण्ड (१४) बमोजिम, राष्ट्रिय परीक्षा बोर्डको मापदण्ड, धुनिवेशी नगर शिक्षा ऐन, २०८० र नगरपालिकाको वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटको कार्यान्वयनका लागि सामुदायिक विद्यालयहरूको नगरपालिका स्तरमा परीक्षाको सञ्चालन, व्यवस्थापन, स्तरीयता, प्रमाणीकरण र एकरूपता कायम गर्न वाञ्छनीय भएकोले धुनिवेशी नगर शिक्षा ऐन, २०८०को दफा ४८. ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो कार्यविधि बनाइएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक र परिभाषा

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “विद्यालयहरूको नगरस्तरमा परीक्षा सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा प्रमाणीकरण कार्यविधि, २०८१” रहेको छ ।
(२) यो कार्यविधि नगर कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेपछि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,
 - (क) “परीक्षा” भन्नाले सामुदायिक विद्यालयहरूमा सञ्चालन हुने त्रैमासिक, अर्धवार्षिक, वार्षिक र कक्षा १०, ११ र १२ को प्रि-बोर्ड परीक्षासमेतलाई सम्झनु पर्छ ।
 - (ख) “परीक्षा समिति” भन्नाले दफा ३ बमोजिमको परीक्षा समिति सम्झनु पर्छ ।
 - (ग) “स्थानीय तह” भन्नाले धुनिवेशी नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।
 - (घ) “नगर शिक्षा प्रमुख” भन्नाले स्थानीय तहको शिक्षा हेर्ने शाखाको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।
 - (ङ) “सामुदायिक विद्यालय” भन्नाले धुनिवेशी नगर शिक्षा ऐन, २०८० ले परिभाषित गरेबमोजिमको विद्यालय सम्झनु पर्दछ ।
 - (च) “सामाजिक विकास समिति” भन्नाले धुनिवेशी नगरपालिकाको विषयगत सामाजिक विकास समिति बुझनुपर्छ ।

परिच्छेद - २

परीक्षा समितिसम्बन्धी व्यवस्था

३. **परीक्षा समिति:** (१) माध्यमिक तह (१-१२) सम्मको त्रैमासिक, अर्धवार्षिक, वार्षिक तथा कक्षा १०, ११ र १२ को प्रि-बोर्ड परीक्षा सञ्चालन, अनुगमन, नियमन, नतिजा प्रकाशन तथा अभिलेख व्यवस्थापनसम्बन्धि जिम्मेवारी सम्हाल्ने गरी देहायबमोजिम विद्यालयहरूको नगरपालिका स्तरमा परीक्षा समिति गठन गरिने छ ।
 - (क) नगर शिक्षा प्रमुख

– अध्यक्ष

- (ख) नगरपालिकाभिन्नका सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरुमध्येबाट एकजना महिला सहित प्र.अ.हरुको बैठकले तोकेका दुई जना प्र. अ. – सदस्य
- (ग) नगरपालिकाभिन्नका सामुदायिक विद्यालयका विषयगत शिक्षक वा प्रअहरुमध्ये एकजना आधारभूत विद्यालयबाट पर्ने गरी भाषा, गणित विज्ञान र सामाजिक विषयका प्र.अ.हरुको बैठकले तोकेका तिन जना – सदस्य
- (घ) शिक्षा शाखा प्रमुखले तोकेको नगरपालिकाको शिक्षा हेर्ने कर्मचारी एकजना – सदस्यसचिव

(२) मनोनित सदस्यहरुको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ । मनोनित सदस्यहरुले परीक्षाको मर्यादा एवं आचरण विपरित कार्य गरेको देखिएमा अध्यक्षले जुनसुकै समयमा सदस्य पदबाट हटाउन सक्नेछ ।

(३) परीक्षा समितिले सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञलाई परीक्षा समितिको बैठकमा आवश्यकता अनुसार भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

४. **परीक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:** (१) परीक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:

- (क) विद्यालयस्तरीय पाठ्यक्रम र परीक्षासम्बन्धी राष्ट्रिय नीतिको अधीनमा रही परीक्षासम्बन्धी नीति निर्माण गर्ने,
- (ख) विद्यालय संख्या, विद्यार्थी संख्याका आधारमा परीक्षा केन्द्रसमेत निर्धारण गर्नुपर्ने भएमा आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने, गराउने
- (ग) परीक्षा सञ्चालन, व्यवस्थापन, र नियमन गर्ने, गराउने,
- (घ) परीक्षाको वैधता, विश्वसनीयता र गोपनीयता कायम रहने गरी प्रश्नपत्र निर्माण, छपाई तथा वितरण गर्ने, गराउने,
- (ङ) शान्तिपूर्ण र मर्यादित रूपले परीक्षा सञ्चालन गर्ने, गराउने,
- (च) परीक्षामा संलग्न जनशक्ति तथा परीक्षार्थीहरुका लागि परीक्षा आचार संहिता बनाई कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (छ) परीक्षाको मर्यादा विपरित काम गर्ने शिक्षक, कर्मचारी लगायत संलग्न व्यक्तिलाई आवश्यक कारवाहीका लागि लेखी पठाउने,
- (ज) निष्पक्ष र विश्वसनीय तरिकाबाट उत्तरपुस्तिका परीक्षण, सम्परीक्षण र पुनर्योगको व्यवस्था गर्ने, गराउने,
- (झ) विपत् र विपतजन्य कारणबाट निर्धारित समयमा परीक्षा सञ्चालन गर्ने तथा परीक्षाफल प्रकाशन गर्ने काममा कुनै बाधा परेमा तुरुन्त आवश्यक निर्णय लिने,
- (ञ) परीक्षाफल प्रकाशन गर्ने र प्रमाणपत्र वितरण गर्ने,
- (ट) परीक्षासम्बन्धी सम्पूर्ण अभिलेखहरु व्यवस्थित रूपमा अद्यावधिक गर्ने, गराउने र अभिलेखको सुरक्षाको आवश्यक व्यवस्था गर्ने,
- (ठ) परीक्षार्थीको परीक्षा आवेदन फारम भराउने र सोको अभिलेख राख्ने,

- (ड) पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेबमोजिम प्रयोगात्मक परीक्षा व्यवस्थापन गर्ने, गराउने,
- (ढ) परीक्षाफल विश्लेषण गरी गराई नतिजा सुधारका थप उपायहरू सुझावको रूपमा सम्बन्धित निकायमा पठाउने,
- (ण) परीक्षाका उत्तरपुस्तिकाहरू नतिजा प्रकाशन भएको छ महिनापछि धुल्याउने व्यवस्थापन गर्ने, गराउने,
- (त) परीक्षाको गोपनीयता कायम गर्ने, गराउने,
- (द) परीक्षासम्बन्धी आवश्यक अन्य कार्यहरू गर्ने, गराउने ।

(२) परीक्षा समितिको बैठक र सेवा सुविधासम्बन्धी शर्तहरू प्रचलित कानूनको अधिनमा रही समिति आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

(३) परीक्षा समितिले आफुलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार उपसमिति वा कार्यटोली गठन गरी सो उपसमिति कार्यटोली वा कुनै अधिकारीलाई जिम्मा दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद – ३

प्रश्नपत्र निर्माण, परिमार्जन, छपाई र वितरण

५. **विषय विज्ञको सूची अद्यावधिक गर्ने:** (१) विषयगत प्रश्नपत्र बैंक तयार गर्नका लागि परीक्षा समितिले स्थानीय तह अन्तर्गतका विद्यालयका शिक्षकहरूमध्येबाट सम्बन्धित विषयका विज्ञहरूको सूची तयार गरी समय समयमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।
 - (२) स्थानीय तह क्षेत्रभित्र विज्ञ उपलब्ध हुन नसकेमा अन्य स्थानीय तहका विज्ञलाईसमेत प्रश्न निर्माणमा लगाउन सकिनेछ ।
६. **प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन गर्ने:** (१) परीक्षा समितिले विज्ञहरूलाई विषयगत प्रश्नपत्रहरू निर्माण गर्न लगाउने छ ।
 - (२) प्रश्नपत्र निर्माणकर्ताले प्रश्नपत्रसँगै उत्तरकुञ्जिका पनि तयार गर्नु पर्नेछ ।
 - (३) परीक्षा समितिले प्रश्नपत्रको स्तरीयता र समसामयिक सुधारका लागि प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन र मोडरेसनका लागि उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।
 - (४) प्रश्नपत्र निर्माण तथा परिमार्जन उपसमितिमा रहने शिक्षक न्यूनतम शैक्षिक योग्यता हासिल गरी उपलब्ध भएसम्म सम्बन्धित तहमा कम्तीमा पाँच वर्षको शिक्षण अनुभव भएका हुनु पर्नेछ ।
 - (५) पाठ्यक्रमको विशिष्टीकरण तालिका अनुरूप भएको सुनिश्चित गरी प्रश्नपत्रलाई अन्तिम रूप प्रदान गर्नु पर्नेछ ।
७. **प्रश्न बैंकसम्बन्धी व्यवस्था:** (१) प्रत्येक विषयमा पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेका सिकाइ उपलब्धि सुनिश्चित हुने गरी विषय विज्ञद्वारा तर्जुमा गरिएका प्रश्नहरूलाई परिमार्जन तथा संशोधन गरी प्रश्न बैंक खडा गर्नुपर्नेछ ।
 - (२) पाठ्यक्रमको परिमार्जनसँगै प्रश्न बैंकको प्रश्नहरूलाई अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

(३) प्रश्न बैंकबाट प्रश्नपत्रहरू तयार गरी परीक्षा सञ्चालन गर्नु पर्नेछ । तर, प्रश्न बैंक तयार नहुँदासम्म विज्ञहरूबाट प्रश्नपत्र तयार गरी परीक्षा सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

८. प्रश्नपत्र छपाइ तथा वितरण: (१) दफा ७ को उपदफा (३) बमोजिम तयार भएका प्रश्नपत्रलाई परीक्षा समितिले गोप्यरूपमा आवश्यक संख्यामा प्रश्नपत्र छपाई गरी समयमा परीक्षा केन्द्रमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) परीक्षा केन्द्रमा प्रश्नपत्रको सुरक्षा र गोपनीयता कायम गर्ने जिम्मेवारी केन्द्राध्यक्षको हुनेछ ।

परिच्छेद – ४

परीक्षा सञ्चालनसम्बन्धी व्यवस्था

९. परीक्षा आवेदन फारम भर्ने: (१) परीक्षा समितिले आफैले वा विद्यालयलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरी परीक्षामा सहभागी हुने परीक्षार्थीको परीक्षा आवेदन फारम भर्ने वा भर्न लगाउन सक्नेछ ।

(२) समितिले फारम भराई परीक्षा सञ्चालन गर्ने अवस्थामा परीक्षा समितिले परीक्षा आवेदन रीतपूर्वक भए नभएको हेरी परीक्षार्थीलाई प्रवेश पत्र दिनुपर्नेछ । अन्य अवस्थामा प्रवेश पत्र व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित विद्यालयको हुनेछ ।

१०. प्रवेशपत्र बिना परीक्षा दिन नपाउने: (१) कक्षा १०, ११ र १२ का प्रिबोर्ड परीक्षामा परीक्षा समितिले जारी गरेको परीक्षा प्रवेशपत्र बिना कुनै पनि परीक्षार्थीहरूले परीक्षा दिन पाउने छैन । अन्य अवस्था तथा कक्षाहरूको हकमा विद्यालयले आन्तरिक रूपमा प्रवेश पत्रको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

११. परीक्षा सञ्चालन: (१) पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेको विषयवस्तुको पठनपाठन सुनिश्चित हुने गरी परीक्षा समितिले प्रदान गरेको कार्यतालिका, पाठ्यक्रमको कार्यभार र पाठ्यसूची बमोजिम समय र तालिका तोक्यो सबै प्रकारका परीक्षा सञ्चालन गर्नुपर्नेछ । परीक्षा सञ्चालन गर्दा यथासम्भव पालिकाभिन्नका सबै विद्यालयहरूमा एकै सिफ्टमा र सम्भव नभएको अवस्थामा प्रश्नपत्रको गोपनीयता कायम रहने गरी दुई सिफ्टमा परीक्षा सञ्चालन गर्न सकिने छ ।

(२) परीक्षा समितिले मर्यादित र व्यवस्थित रूपमा आफ्नो स्थानीय तहभित्र परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको भरपर्दो व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

१२. परीक्षाको माध्यम भाषा: परीक्षा समितिले सञ्चालन गर्ने परीक्षामा भाषागत विषयबाहेक अन्य सम्पूर्ण विषयको परीक्षाको माध्यम शिक्षण गर्दाको माध्यम भाषा हुन सक्नेछ ।

परिच्छेद – ५

नतिजा प्रकाशन तथा प्रमाणपत्र वितरण

१३. नतिजा प्रकाशन र प्रमाणपत्र वितरण: (१) प्रत्येक विद्यालयका प्रधानाध्यापकले विषयगत शिक्षकबाट उत्तरपुस्तिका परीक्षण र सम्परीक्षणको कार्य परीक्षा समितिले निर्देशन गरेबमोजिम गराउनुपर्नेछ ।

स्पष्टिकरण: परीक्षा केन्द्र नै तय गरी सञ्चालन गरिने परीक्षाका उत्तरपुस्तिका परीक्षण र सम्परीक्षण परीक्षा समिति मातहतमा हुनेछ ।

(२) परीक्षण तथा सम्परीक्षणमा विश्वसनीयता र एकरूपता कायम गर्न उत्तर कुञ्जिका निर्माण गरी प्रयोगमा ल्याउनुपर्नेछ ।

(३) विद्यालय शिक्षामा अक्षराडकन पद्धति कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७८ बमोजिम परीक्षाफल प्रकाशन गर्ने, ग्रेडसिट वितरण गर्ने, नतिजा प्रमाणीकरण गर्ने अधिकार समितिको निर्देशनमा सम्बन्धित विद्यालयको हुनेछ ।

१४. **प्रमाणपत्र/ग्रेड सिट दिनुपर्ने:** (१) परीक्षा समितिले परीक्षा केन्द्र तोकी लिएको परीक्षामा सम्बन्धित परीक्षा केन्द्रबाट सबै विषयमा न्यूनतम तोकिएको वा सोभन्दा बढी ग्रेड प्राप्त गरेमा परीक्षा समितिबाट तोकिएको ढाँचा बमोजिमको ग्रेडसिट प्रदान गर्नुपर्नेछ । अन्य अवस्थामा सम्बन्धित विद्यालय स्वयंमले निर्माण गरेको ढाँचा अनुरूप ग्रेड सिट प्रत्येक त्रैमासिक, अर्धवार्षिक तथा वार्षिक परीक्षाको नतिजा प्रकाशन पश्चात् सात दिनभित्र प्रदान गर्नुपर्नेछ र स्थानान्तरण भई अन्यत्र जाने विद्यार्थीहरूको हकमा सम्बन्धित विद्यालयले तयार पारेको स्थानान्तरण प्रमाणपत्र दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद -६

परीक्षा अनुगमन तथा निर्देशन सम्बन्धी व्यवस्था

१५. **परीक्षा अनुगमन तथा निर्देशन:** (१) यस कार्यविधिबमोजिमको परीक्षाको समग्र पक्षमा अनुगमन, निरीक्षण गर्न र परीक्षालाई सल्लाह तथा निर्देशन दिन परीक्षा समितिले आवश्यक व्यवस्था मिलाउने छ ।

(२) परीक्षा अनुगमनमा खटिने अनुगमनकर्ताले दैनिक नियमानुसार अनुगमन बैठक भत्ता पाउने छन् ।

परिच्छेद -७

विविध

१६. **विशेष परिस्थितिमा परीक्षा सञ्चालन:** (१) परीक्षा समितिले विपद् र विपद्जन्य कारणबाट कुनै परीक्षा केन्द्रमा परीक्षा सञ्चालन हुने अवस्था नदेखेमा परीक्षा स्थगित वा रद्द गरी पुनः परीक्षा लिन सक्नेछ ।

१७. **अपाङ्ग परीक्षार्थी सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) दृष्टिविहीन वा हातले लेख असमर्थ परीक्षार्थीले तल्लो कक्षासम्म अध्ययन गरेको एक जना सहयोगी राख्न परीक्षा समितिले स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परीक्षार्थीको लागि केन्द्राध्यक्षले छुट्टै परीक्षा कोठाको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको परीक्षार्थीलाई निर्धारित समय अपुग हुने देखिएमा केन्द्राध्यक्षले अपाङ्गताको प्रकृति हेरी बढीमा थप एक घण्टा समय उपलब्ध गराउने सक्नेछ ।

१८. **ग्रेड वृद्धि परीक्षा:** (१) वार्षिक परीक्षामा न्यूनतम भन्दा कम ग्रेड प्राप्त गरेका विषयहरूमा सम्बन्धित परीक्षार्थीले ग्रेड वृद्धि गर्न चाहेमा परीक्षा समितिको अनुमति तथा निर्देशनमा प्र.अ. ले ग्रेड वृद्धि परीक्षाको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (२) ग्रेड वृद्धि परीक्षा पहिलो नतिजा प्रकाशन भएको पन्ध्र दिनभित्र सम्पन्न गरिसक्नु पर्नेछ ।
- (३) ग्रेड वृद्धि परीक्षासम्बन्धि अन्य व्यवस्था परीक्षा समितिले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।
१९. **प्रयोगात्मक परीक्षासम्बन्धि व्यवस्था:** (१) प्रयोगात्मक परीक्षाको लागि भार छुट्याईएका विषयहरूमा सम्बन्धित विषयको पाठ्यक्रम अनुरूप हुने गरी प्रयोगात्मक परीक्षा भए, नभएको र त्यस्तो परीक्षामा पाठ्यक्रमको आधारमा मूल्यांकन गरे नगरेको सम्बन्धमा परीक्षा समितिको निर्देशनबमोजिम सम्बन्धित विद्यालयको प्र.अ ले छानविन गरी आवश्यक कारवाही गर्न सक्नेछ ।
२०. **दण्ड सजाय तथा जरिवाना:** कुनै व्यक्ति वा समूहले प्रश्न पत्र निर्माण, वितरण, उत्तरपुस्तिका संकलन र परीक्षण, नतिजा तयारी तथा प्रकाशन लगायत परीक्षाको मर्यादा र नियम उलङ्घन गरेमा वा परीक्षा व्यवस्थापनमा हानी नोक्सानी पुऱ्याएमा प्रचलित कानूनबमोजिम दण्ड सजाय तथा जरिवाना गरिनेछ ।
२१. **व्याख्या तथा संशोधन:** यस कार्यविधिको कार्यान्वयनको क्रममा कुनै प्रश्न उठेमा वा समय, सम्भाव्यता र आवश्यकता अनुकूल कुनै संशोधन गर्नुपरेमा नगर कार्यपालिकाले व्याख्या र संशोधन गरेबमोजिम कार्यान्वयन गरिनेछ ।